

BAD TØLZ-VETERAN HAR SKREVVET BOKMANUS UTENOM DET VANLIGE

Strømmen av bøker om og av jøssinger har vært uavbrutt i over førti år. Man må undre seg over hvor lite som skulle til for å bli jøssinghelt eller ansett som krigsoffer. Fra en av disse «heroiske» bøker siterer jeg:

«Det var et uhyggelig syn å se hurtigruteskipet bli bombet uten å kunne hjelpe de stakkars norske passasjerene. Selv befant jeg meg på det trygge land, men dette krigsforliset har gitt meg mareritt i årene etterpå».

Dette er fra en bok som angivelig skal fortelle om tyskernes grusomheter, men det patetiske i dette tilfelle er at vedkommende iaktar en *britisk* krigsforbrytelse mot en fredelig, norsk passasjerbåt langs vår værharde kyst.

Det var ganske andre påkjenninger de norske frivillige på Østfronten ble utsatt for, men frontkjemperne har vi hittil hørt lite fra fordi de stort sett er blitt sensurert vekk fra norsk presse og norske forlag. Dette til tross for at de uten sammenlig-

ning er den gruppe norske stridsmenn med mest erfaring fra frontinnstats i moderne tid.

Manus mangler ikke

Noe er tross alt utkommet. Selvfølgelig står Frode Halles «Fra Finland til Kaukasus» helt sentralt (Dreyer 1971), men forlaget har forsømt seg ved ikke å komme med nye opplag. Svein Halses fortelling fra Leningradfronten, bør også nevnes ved siden av Karl Holters «Frontkjemperne» som ble utgitt på eget forlag i begynnelsen av 1950-tallet. Karakteristisk er det at disse bøker nærmest er blitt fortiet i pressen på grunn av den dydige, demokratiske norske selvsensur.

Men det mangler ikke på manuskripter selv om ikke alle av de seks jeg har gjennomgått, egner seg for utgivelse. Det gjør imidlertid Per R. Johansens omfattende, selvbiografiske beretning som er skrevet som sammenhengende brev til hans nevø som er filolog i Tyskland.

Allsidig og aktiv

Jeg sitter i malermester Johansens komfortable hjem på Jessheim og mens lekke, nys-tekte vaffer serveres av fru Bjørg som selv er Jessheim-jente, går praten omkring bokmanuskriptet. Johansen som selv kommer fra enkle, sosiale kår i Nannestad, skriver allerede på første side:

«Det samfunn jeg ble født inn i den 29. desember 1920, var et fattig samfunn med store sosiale klaseskiller. Fattigdom satte sitt preg på samfunnet som helhet».

- Undertonen i beretningen om din barndom og ungdom er ganske bitter og sosialt engasjert. Det var ikke akkurat håndverker du hadde drømt om å bli?

Ville bli kirurg

- Nei, jeg har i grunnen aldri intressert meg for et eneste malerstrøk bortsett fra på egne bilder, men har alltid hatt den innstilling at det jeg utførte, skulle

Malermester Per R. Johansen, Jessheim.

være skikkelig fagarbeide.

Drømmen var å ta artium og deretter studere medisin. Ja,

ikke bare medisin, men spesielt kirurgi. Jeg var usedvanlig (Forts. side 6)

Pressens heroiske motstandskamp

I fem år var vi preget av en idealisme så stor og så herlig at hele verden «så til Norge». Eller som Dagbladet skrev 14. mai 1945: «Når vårt land har gått gjennom trengslene med ære, skyldes det i dybeste grunn motstandsviljen i selve folket. De enkelte har skapt den. Den indre fronten, den som først fikk uttrykk i organisasjoner, stenders og enkeltes holdning, har æren for at det ikke gikk her som i andre undertvungne folk, hvor et landsforrædersk parti fikk makten som gave av tyskerne og hvor landsforræderne etter hvert trakk folket med seg av feighet og slapphet.»

Nei vel - her i landet fantes hverken feighet eller slapphet, bare en håndfull svikere kunne etter krigen registreres.

Dagbladet selv sto som et lysende eksempel på det. Redaksjonen fikk seg en smekk 28. mai 1940 og med barmen fylt av mot og innsatsvilje ble Presseabteilungs anvisninger fulgt helt til 29. august 1941, da avisens ledere fant at de måtte skaffe seg et alibi og klekket ut

en lederartikkel som beveget seg såpass i grenseland at tyskerne reagerte med full stopp. Vi bør derfor av fullt hjerte tilgi avisen at den i 16-17 måneder ble rammet av den «feighet og slapphet» som etter avisens senere oppfatning ikke fantes.

Naturligvis forstår jeg avisens og aksjonærenes problemer. Man hadde et trykkeri og et personale som sto i fare for å bli nedlagt og det var vel ikke så urimelig at man sluttet en avtale med det «nazifiserte» LO om å trykke en propagandaavis «Norsk Arbeidsliv», som ble sendt alle som var organisert i LO.

Men typografene da? De som alltid har stått frem på barrikadene. De som med ukuelig mot har gjort kampen for det frie ord til en merkessak, hva sa de? Ingen ting. De fikk lønn og aksjonærene fikk sitt utbytte - og det var jo mange trykkerier som trykte nazipropaganda.

Før krigen hadde Norge 260 aviser og 600 tidskrifter. I 1945 var tallene 118 og 200. Dette burde føre til stor ledighet i de grafiske fag, særlig i betraktning

Av Edvin Helgesen

av papirmangelen.

Men tyskerne og NS hadde også sine behov. For okkupasjonsmakten var Norge et stabilt land og Goebbels hadde ingen betenkeligheter når det gjaldt å trykke *Das Reich's* 350 000 eksemplarer i Norge. Dessuten var det godt å kunne trykke andre tyske blad, hefter og skjemaer her i landet.

De nazifiserte avisene utkom punktlig, produsert av pliktoppfylgende grafiske arbeidere.

Dermed har jeg ikke sagt at eiere og ansatte i grafiske bedrifter ikke gjorde sin innsats i frihetskampen. Men disse har fått sin hederlige omtale så mange ganger og på så mange måter at det ikke er nødvendig å repetere det her. Jeg vil likevel nevne det heroiske eksempel som redaktøren av Stavanger Aftenblad, var for sine kolleger. På noen få unntak nær valgte personalet å fortsette under nazistisk ledelse, selv under Johannes Kringlebotn, som ikke akkurat imponerte med sin journalistikk.

At *Alle Kvinners Blad* i juni 1943 fikk stoppordre førte ikke til problemer for de ansatte. «Germaneren» sørget for ukelønnen.

Men hvordan gikk det da med de som skulle sørge for avisenes nyhetsdekning, f.eks. NTB? Jo det gikk bra det. Etter krigen kunne de dokumentere at de hadde fått ordre om å «redde» byrået. Det ordnet de på den måten at en stor del av personalet gikk inn i NS, vel å merke under nyordnede redaktører. Under slike ideelle forutsetninger sendte de pliktoppfylgende ut all den propaganda og de forvrengete nyheter som Presseabteilungs plasserte berater, herr Gelderblom, tillot dem å sende ut. Flere av dem havnet etter krigen i betrodde stillinger i massemedia og det får tjene dem til gode at de fra tid til annen lot nyhetsstoff lekke ut til illegale aviser.

Siden disse offisielt er renvasket kan jeg selvsagt ikke nevne navn, men jeg skulle gjerne vite hvorfor deres motiver var så meget edlere enn andres. Deres

«innsats» gav neppe noe bidrag til den endelige seier.

Aftenposten har som kjent alltid vært en god arbeidsplass for de ansatte. Tidlig ble det delt ut 4 ukers ekstralønn hver jul, og for en som var vel bevandret i korpus og petit var avisen en god og sikker arbeidsplass. Ja, til og med under krigen kunne det vanke en ekstra ukelønn, og Sigurd Heiestad fikk diplom for de ekstra matbitene han som leder av «Grisebingen» kunne tilføre de ansatte. Ja, ingen arbeidsgiver gjorde vel så meget for å bedre sitt personales matsituasjon som nettopp *Aftenposten*. Trykkingen av *Fritt Folk*, *Deutsche Zeitung in Norwegen* og *Wacht im Norden* førte ikke til aksjoner av noen art. Det tekniske personalet hadde ingen innvendinger, dog ble det beklaget at 4 maskinsettere måtte slutte da Quislings hovedorgan flyttet til Yongstorget.

Selv om det i 1942 ikke ble holdt et eneste styremøte i personalklubben, betyr ikke dette at den faglige interesse var for-

(Forts. side 6)

NÅR VENSTRESIDEN FORKLARER QUISLING OG HISTORIEN

Av idar Aarheim

Den erfaring som kan trekkes ut av Stein Ørnhoi Quisling-serie og publisiteten omkring den, er at venstresiden i norsk politikk og mediaverden fortsatt har den onde vilje i behold når det gjelder å omdikte historien. Det er bare evnene det skorter på. Hakket i jøssingplata er blitt permanent. Fantasien har tørket inn.

Samtidig kan det konstateres at høyrepresen i spissen for de borgerlige aviser, dilter etter Dagbladet og sosialistpressen i en kakafonisk konkurranse om hvem det er som holder nasjonens demokratiske dyd mest i ære. Det tåles ingen dissonans i det offisielle, statstøttede hyklerkor her i landet. Mest patetisk var kanskje Aftenpostens to ledere i dagene etter at Quisling-serien sluttet. Men tilbake til dem senere.

Ørnhoi bok

Hulheten i måten det etablerte, norske samfunn behandler problemene omkring krigen, okkupasjonen og rettsoppgjøret på, kom klart frem under pressekonferansen da Ørnhoi Quisling-bok ble presentert. Der hadde forlaget sammen med NRK samlet et panel som skulle gi sitt syn på Quisling: Professor Andenæs, historikeren Grimnes og direktør Eivind Saxlund som skulle være et slags offer for NS-propagandaen. Den angrende «synder» kan jo alltid få tilgivelse i det moralistiske, demokratiske velferds-Norge, men det må sies til Saxlunds ros at hans anger ikke var påfallende. Ørnhoi satt selvfølgelig også i panelet som ble ledet av en annen venstresosialist: Haagen Ringnes.

Det eneste av interesse som fremkom var historikeren Grimnes temmelig oppsiktsvekkende uttalelse om at man kanskje om 30 til 40 år kunne begynne å snakke om to former for norsk patriotisme under okkupasjonen: En som utenrikspolitisk støttet seg til Tyskland og en annen som var på parti med England og Amerika.

Pussig nok var det ingen som spurte Grimnes hvorfor man måtte vente så lenge med å publisere hans nyervervede erkjennelse som for enkelte av oss har vært åpenbar så lenge.

Tolv siders tøy

Boken er på 220 sider. Av disse har Stein Ørnhoi kun skrevet tolv sider med tøy - resten er utdrag av det stenografiske referat av Quisling-saken!

Nå begynner det å blinke rødt for Cappelen's troverdighet som seriøst forlag. Først utgir direktør Strømme og hans medarbeidere Fredrik Skagens falsum av en fagbok om en Vietnamkjemper som aldri satte sine ben i Øst-Asia. Skagen fikk endog fagbokprisen på hundre tusen kroner for makkverket som en jury under NRK's mektige kulturmarxist Yngvar Ustvedt gikk god for. Og så kommer forlaget med Ørnhoi - der forfatteren vitterlig bare har skrevet 12 - tolv - sider! Selvfølgelig er det reklameeffekten av Ørnhoi's NRK-serie forlaget håper å utnytte. Men også i reklameloven forutsettes det en viss overensstemmelse mellom annonsetekst og produkt.

En fortullet politisk amatør

Hvilken visdom er det så Ørnhoi meddeler oss på sine tolv sider som han har gitt overskriften: Noen tanker om en politisk amatør. Jo, Quisling fremstilles her som en regelrett undermåler. Hvis det Ørnhoi skriver hadde vært bare delvis tilfelle, ville det være fullstendig uforklarlig hvordan denne mann kunne bli aktet generalstabsoffiser, militærattache for Norge i Helsingfors, bestyrer for den britiske ambassade i Moskva, Nansens nærmeste medarbeider i en årrekke og norsk forsvarsminister. Ørnhoi fremstiller ham nærmest som en mentalt pleietrengende som alene kunne trenge til tre heltidsansatte SV-terapeuter ute på Blakstad eller på Dikemark. Nå er det som kjent ikke bare Quisling som er blitt fradømt sine åndsevner etter krigen, hans meningsfelle Hamsun er et enda mer berømt tilfelle. Amerikanerne stemplet sin største lyriker Ezra Pound for sinnsyk fordi han så Italia og Europa som Vestens Kulturbærere, og amerikanernes allierte sovjeterne, har jo erklært mesteparten av landets intellektuelle og kunstneriske elite med Solsjenitsyn og Sakharov i spissen, som sinnsforvirret.

Jo, så sannlig er ikke Quisling i det aller beste selskap hva intelligens angår. Ørnhoi hevder at V.Q. led av en «ukontrollert selvforståelse». Det forekommer flere slike kvasi-psykologiske og halvintellektuelle betegnelser i SV-koryfeens korte skriftstykker om okkupasjonens norske ministerpresident. «Han (V.Q.) var en fortullet politisk amatør med ekstrem selvovervurdering».

Men Ørnhoi da! En slik tulling må da etter ditt syn være en pleietrengende og du kan da ikke ut fra dine humane, sosialistiske innstilling mene at det er menneskelig fremgangsmåte å skyte mentalt underutviklede pasienter?

Ørnhoi er imidlertid ute i et annet hovedrønd. Han hevder at Quislings holdninger var ganske representative for ledende, borgerlige miljøer i mellomkrigstiden. Se der ligger hunden begravet hos den ideologisk bevisste venstrepropagandaist Stein Ørnhoi!

Det borgerlige sløvsinn

Men hvordan finner vi den ideologiske bevissthet på borgerlig side i dagens Norge? Jo, kanskje hos en politisk begavelse som Carl I. Hagen, men i alle fall ikke innen Høyre - og aller minst i Høyre-presen. Aftenpostens kritikkkløse applaus (Hegge) for sosialist Ørnhoi's Quisling-serie, er et karakteristisk eksempel på det borgerlige sløvsinn som kritikkkløst overlater til venstresiden å definere historiens moralske premisser.

Enda verre var Aftenpostens nevnte ledere for 21. og 22. mars der avisen geiler seg opp til de store, moralske høyder i for dømmelsen av Quisling og hans tilhengere. Med lov skal land bygges, åpner første leder med som forklaring på hvorfor Quisling måtte dømmes til døden sammen med nære medarbeidere og hundre tusen andre utnevnes til en livsvarig pariakaste i landet.

Sjelden har de manende ord om rettferdighet fra Frostatingsloven for nærmere tusen år tilbake, blitt så misbrukt som av Aftenposten ved denne anledning.

«Rettsoppgjøret» preges jo av at lovløsheten var satt i system ved hjelp av grunnlovstridige forordninger med tilbakevirkende, kollektiv kraft! Det bekymrer ikke Aftenpostens lederskribent at Norges fremste ekspert i strafferett, patrioten professor Jon Skeie, så på disse politiske hekseprosesser som den største, kollektive urett i Norgeshistorien?

Vikarierende motiver

Det lyktes de norske sosialister å lokke de borgerlige partier med på et omfattende, politisk etterkrigsoppgjør der titusener borgerlige velgere mistet stemmeretten, eller var innesperret. De hadde familie og pårørende som også unnlot å stemme ved

valgene i 1945 i solidaritet med sine dømte pårørende. Dette kan vi lese ut av de borgerliges katastrofale tilbakegang ved valget. Arbeiderpartiet og kommunistene kom stort sett fra det samme valg fordi deres velgere ikke var rammet av «landssvikoppgjøret» enda de for en stor del hadde ydet fienden uvurderlig hjelp ved å arbeide på tyskernes flyplasser og øvrige militærplanlegg. Faktum er at det tok tyve til tredve år før de borgerlige partier kom seg til hektene etter «rettsoppgjøret». Høyrelederen C. J. Hambro bærer et spesielt ansvar for dette på grunn av hans egen selvrettferdighet som var like utpreget som hans maktbegjær og manglende, politiske gangsyn.

Sosialistene med Arbeiderpartiet i spissen, hadde en dobbel hensikt med en så omfattende, politisk prosess mot NS-tilhengerne. For det første fikk de derved ledet oppmerksomheten bort fra deres eget ansvar for 1940 og den elendige krigssinnsats. For det annet så de muligheten til å ramme hele høyresiden i norsk politikk. Begge deler lyktes de i på grunn av de borgerlige partiers feighet og unnfallenhet.

I tillegg klarte venstresiden å erobre seg et moralsk monopol på å definere hva som er god, demokratisk politikk. Et monopol de borgerlige fortsatt lar lefistene beholde, noe omtalen av Ørnhoi-boken viser.

Brutte illusjoner

Også enkelte NS-folk og frontkjempere hadde på forhånd visse forhåpninger til Stein Ørnhoi's Quisling-serie. Noe bidro endog med råd og opplysninger i håpet om at denne greie og liketille venstreradikaler kanskje kunne fremstille Quislingstoffet på en redelig og tilnærmet, nøytral måte. Selve serien, hans bok og uttalelser i forbindelse med alt dette, viser til fulle at han har bestrebet seg på å opprettholde alle fordommer om Quisling slik de har kommet frem i den offisielle, norske

historieskriving: Skodvin-legenden.

Som konsekvent konservativ nærer jeg ingen illusjoner om venstresidens redelige hensikter. Leftistene kan ikke ha edle motiver fordi deres marxistiske teori er maktsyk, løgnaktig og rått. Den baseres på hat, splid og misunnelse og ser verden og samfunnet i paddeperspektiv fra søppelfyllingen.

Ingen bistand til marxistene

Mitt råd til alle NS-folk og «landssvik»-dømte er dette: Hjelp aldri en marxist eller forsinkede tilhengere av jøssingdoktrinen, med noen form for opplysninger eller materiell! La dem kave rundt i sine egne fordommer og uvitenhet. All hjelp blir så allikevel grundig misbrukt. De trenger marxisme og fascisme som fugleskremser på deres eget, feilsåtte åkerland.

Feilkalkulasjon

Til tross for all ond vilje til å redusere Quislings person ad absurdum gjennom grove fortellinger og fordreining av hans biografi, er det sannsynlig at Ørnhoi og hans venner i media-venstre, har feilbedømt virkningen av å la ministerpresidenten komme såpass til orde gjennom en noenlunde troverdig skuespiller. Hekseprosessen mot ham var tross alt for åpenbar. Hans ord er for intelligente. Det har hos enkelte unge oppstått en viss sympati for en tragisk skjebne. Herr Sørøbø's moraliseringer kunne ikke forhindre det. Det snakkes med rette om historieløsheten i vår tid. Etterkrigstidens skolevesen og fordreide historieskriving, har i høyeste grad vært med til å fremme den her i landet. Jeg tør imidlertid hevde at den ungdom sett sterkere historisk sett som ikke kjenner Skodvin-legenden eller som i alle fall ikke tror på den.

Åttebindsverket «Norge i krig» (hovedredaktør Skodvin) har som eneste verdi ved siden av makulaturverdien, at den er et skrekkeeksempel på politisk historieskriving slik også de sovjetiske historieverk er det.

Hvem intervjuet overlege Leikvam?

Det er flere som har vært interessert i hvem som hadde det oppsiktsvekkende intervjuet med overlege Jon Leikvam i nr. 3 av «Folk og Land».

Det riktige svar på det spørsmålet er at det var redaktør Idar Aarheim fra INO's pressetjeneste som intervjuet overlege Leikvam.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaksjonssekretær: Redaktør: Forretningsfører:
MARNA MELSOM PEDERSEN KÅRE HAUGERUD HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 11-14 og onsdag kl. 17-20.
Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppgis skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr.spalte/m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

LÆRE AV HISTORIEN

Er det noe å lære av historien? Nei, mener øyensynlig våre skolemyndigheter, siden ungdommen idag ikke engang har kunnskaper om sitt folks nære fortid.

I følge våre myndigheter opplevde Norge for mindre enn femti år siden noe av det forferdeligste som har skjedd i hele dets historie. Landet ble uforskyldt overfalt av verdens grusomste krigsmakt og 100 000 nordmenn svek straks sitt land og sitt folk og begikk de skammeligste forbrytelser, som f.eks. å bekjempe våre edle forbundsfelle Josef Stalin og hans fredselkende styrker, samt pleie syke og sårede.

De, som ikke dro ut, hjalp antagelig de stygge tyskerne med kunststykket å ete opp all maten til et stakars land, som var omtrent halvt selvforsynt, uten at noen sultet ihjel i løpet av fem års okkupasjon. Nå satt riktignok Quisling ved roret og han hadde skaffet mat til sultende før, men galt var det og galt blir det nå likevel.

Den slags historieskriving er kanskje bra nok i hevrens rus, men kan bli vanskelig å svelge for de kommende slekter. Så antagelig har skolen lagt seg på den rette linjen ved å droppe hele faget.

Så Quisling får heller fortsette å være popsanger til man våger å se virkeligheten i øynene.

Aktiviteten øker - det trengs penger!

Som våre venner sikkert har merket, har aktiviteten i vårt arbeide økt betydelig siste år. Men dette går hardt ut over våre midler - det trengs mer penger for å holde den samme farten. Hvis du har et større eller mindre beløp til overs, så send det til vår adresse: Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Merk av om du vil pengene skal gå til «Folk og Land», pressetjenesten eller til INO generelt.

QUISLINGS FORSVARSTALE

VIDKUN QUISLINGS
FORSVARSTALE
i lagmannsretten september 1945

PRAKTUTGAVEN:
Pris kr. 300,- inkl. tre eks. av billigutgaven.

BILLIGUTGAVEN:
Pris kr. 45,-.

Bestilles fra:
A/S HISTORISK FORLAG
Enerhaugsp. 4
Postboks 924 Sentrum
0104 Oslo 1

Betalingen vedlegges som sjekk eller sendes til postgiro 5 15 46 38 eller bankgiro 6063.05.01248.

KORPORATISME - HVA ER DET?

Carl I. Hagen har tent en voldsom brann i rosenes leir ved å kalle NAF/LO-avtalen og lønnsloven for korporatisme. De fleste aner vel knapt hva korporatisme er for noe, kanskje bortsett fra at man har en anelse om at det har noe med Mussolinis diktatoriske system å gjøre. Korporatisme er imidlertid på ingen måte ensbetydende med diktatur. Nasjonal Samling hadde korporatismen som en av sine viktigste programposter i form av et *faglig folkestyre* som skulle avløse det handlingslammede partivesenet. Vi skal her forklare hva et slikt faglig folkestyre går ut på.

Det faglige riksting

I punkt 2 i Nasjonal Samlings program sto det: «Nasjonens kultur- og næringsliv organiseres i selvstyrende yrkeslag (laug) som danner bindeledd mellom den enkelte og staten, under statens kontroll. Et riksting av yrkeslagene organiseres og gis innflytelse på rikets styre.»

Av bl.a. Quislings mange kommentarer fremgår det at man har tenkt seg at Rikstinget skulle deles opp i et Nærings- og et Kulturting på samme måte som man i dag har et Lagting og et Odelsting. Selv om det ikke er uttrykkelig sagt i programmet, var det nok meningen at dette Riksting med tiden skulle avløse Stortinget som folkestyrets organ. Det man mente å oppnå med det, var å få slutt på den partikrangelen som i tredveårene akkurat som i dag gjorde det helt umulig å få gjennomført

tiltak som virkelig kunne løse landets problemer. Man gikk ut fra at folk som var valgt på grunnlag av sin faglige dyktighet, hadde både større innsikt, evne og vilje til å føre en riktigere politikk enn disse folk som bare hadde sitt partis interesser i hodet.

Langt bedre folke-representasjon

Gjennomført i sin ytterste konsekvens ville det korporative, faglige folkestyre bety at folket valgte sine lovgivende representanter via de organisasjoner de var medlem av, istedenfor å bruke valglister satt opp av partiene, der den jevne velger alltid har hatt liten eller ingen innflytelse på hvem som blir satt opp. Dette ville igjen bety at alle måtte være medlem av en organisasjon som representerte deres interesser. Dette ville igjen bety at også husmorforbund, pensjonistforeninger, uføretrygdedes organisasjoner osv. ville komme inn i bildet. På den måten ville Rikstingets medlemmer utgjøre et langt mer representativt utvalg av folket enn tilfellet er i det partiredne Storting, der enkelte grupper er sterkt overrepresenterte, mens andre ikke er med i bildet i det hele tatt.

Slutt på partipisken

Det er sannsynlig at det også i et slikt Riksting ville oppstå politiske grupperinger. Men det ville ikke være mulig å bruke partipisken slik som i dag. Enhver fikk stemme etter sin egen samvittighet. Grupperingene vil-

le bli ganske annerledes vekslende fra sak til sak, hvilket ville øke sjansene for rikspolitisk riktige avgjørelser.

En tanke for dagens Norge?

Høres dette så aldeles avskrekkende ut? Kunne det ikke tvert imot være en tanke å overveie om et slikt system ville være en aktuell løsning i dagens situasjon? Hva annet er det vi nå opplever enn et styresystem som er fullstendig lammet av partitaktikk og partihensyn? Ville det ikke være en lettelse å bli kvitt det? Under okkupasjonen forsøkte Nasjonal Samling å gjennomføre en folkerepresentasjon basert på Rikstingsprinsippet, men bortsett fra at man fikk oppnevnt et Kulturting bestående av fremstående kulturpersonligheter, lyktes man ikke med det. Det skyldtes bl.a. uvetting og kortsiktig sabotasje fra organisasjonspampenes side, men i første rekke at tyskerne ikke var interessert i en slik norsk folkerepresentasjon så lenge krigsanstrengelsene pågikk. Nasjonal Samling ga imidlertid aldri opp ideen, og mye taler for at Norge i dag ville hatt et korporativt, faglig folkestyre dersom krigsutfallet var blitt et annet.

«Folk og Land»
kjemper for
rettferdighetens
sak.

Lagmann Solem og Quislingprosessen

Av John Sand, Bjerka i Norland.

Av avisene ser jeg at professorer ved Bergen Universitet retter kritikk mot skuespilleren Odd Furøy for hans tolkning av lagmann Solem under den pågående TV-serie om Quisling-saken.

Denne kritikk er imidlertid helt uberettiget. Den kjente Quisling-biograf Benjamin Vogt, som fulgte Quisling-saken fra dag til dag, skrev i sin tid at Erik Solem ledet rettsaken på en så subjektiv måte at både forsvarene og aktoren følte seg plaget. Også det halvoffisielle anglo-norske tidsskrift The Norseman uttaler i sitt hefte for november/desember 1945 at rettergangen mot Quisling langt fra ble objektivt ledet. Om lagmann Solem skrev tidsskriftet: «Han hadde et bitende tynt ansikt, gjennomtrengende øyne under

buskete øyebryn, en høy panne og tynt grånende hår. Stemmen hans er som oftest lav og klar, men det kan være skjærende i sarkasme, hard og kommanderende. Nu og da kunne han heve den og fare opp mot Quisling.» Det kan også nevnes at den svenske stjerneadvokat Heming Sjøberg, som fulgte Quisling-saken profesjonelt, fant lagmann Solems administrasjon av rettsaken lite tilfredsstillende.

Professorene ved Bergen Universitet har naturligvis rett i at avhørene av Quisling ikke foregikk i samsvar med straffeprosesslovens bestemmelser. Men de har ikke noe grunnlag for kritikk av Odd Furøys rolletolkning. Det vil forøvrig professorene lett se dersom de studerer det stenografiske referat av Quisling-saken.

Stå på Bjartmar!

Jeg har lenge syntes det er besynderlig at sjefen for norsk TV og Radio, Bjartmar Gjerde uavladelig sender disse hetsprogrammene mot V.-Tyskland, våre Nato-allierte. Dessuten Norges beste handelspartner. En stor prosent av det norske folk har også nære slektninger der. Jeg kjenner en familie hvor datteren for et par år siden ble gift med en tysk ingeniør og som ofte beklager seg på grunn av all hetsingen fra Bjartmars media. Så har vi alle tyske turister som utgjør de aller fleste utlendinger som besøker Norge.

Men sjef Bjartmar som også har innehatt opptil flere statsråds-embeder, og derfor sikkert må være litt av et geni, så han vet nok hva han gjør nå når han forlengst er blitt sjefen for Norsk (Forts. side 6)

STOR SAMLING MED NS-PLAKATER TIL HØSTEN

NS' første plakat - Stortingsvalget 1933.

I september planlegger Det Norske Samlaget å utgi en større samling med NS-plakater. Det er den kjente fotografen Tom B. Jensen som fikk ideen til en slik utgivelse for syv år siden. Han eier selv en rekke av disse plakatene i sin store samling av bøker, dokumenter og effekter fra okkupasjonstiden. Her blir han intervjuet av Idar Aarheim:

- Hvordan fikk du denne ideen Jensen?

- Det var min samlerinteresse som førte til dette. Mange av plakatene er jo påfallende gode. Propagandasjef Willy Klevenberg ga meg en del opplysninger, likeledes en av plakattegnene, Kaare Sørsum. NS-propagandameddelelser har også vært en viktig kilde, men også andre er brukt.

- Hvor mange plakater blir gjengitt og i hvilket format?

- I alt blir det 275 plakater i fire farver og størrelsen blir standard-formatet 12 x 17 cm. Til hver plakat blir det opplyst om tegner, årstall, originalstørrelse (noen kom i flere størrelser) og opplag. Partiet la stor vekt på plakatene og var utvilsomt pionerer her i landet når det gjaldt politisk reklame. Opplysningene blir gitt både på norsk og engelsk slik at boken blir interessant for samlere i en rekke land. Det er første bind i en samlerrekke som kommer til å omfatte en rekke tema.

- Er det ingen innledning

omkring plakater som politisk virkemiddel?

- Jo historiker og media-professor Hans Fredrik Dahl har skrevet ca. tyve sider om politiske plakater generelt og hvilken plass de inntok i NS-virksomheten.

Første plakat er fra 1933, den siste fra frontkjemperutstillingen som ble åpnet 5. mai 1945!

- Kvaliteten av plakatene?

- Til dels er de av meget høy faglig klasse. Det er klart at de måtte ha en virkning så bevisst som de også ble brukt. De viktigste tegnerne var Harald Damslet, Kaare Sørsum og russeren Alex. Zaitzow som hadde flyktet til Norge, forteller Tom B. Jensen.

Gi et ungt menneske et abonnement på «Folk og Land»

Dagbladets Jon-Hjalmar Smith:

DRISTIG MOTSTANDSKNEKT - 43 ÅR FOR SENT!

Det finnes kjekke penneknekter som bare er modige når de tror seg selv utenfor fare, eller som er svære karer kun i tilfeller når de er sikre på å ha en kompakt, fordømmende majoritet i ryggen. Mentalt minner disse spaltehelter om de fysiske puslinger vi husker fra skolegården og lekeplasser - de som kom rennende for å tildele alle som ble lagt i bakken av andre, et par ekstraspark.

En slik penneknekt er Dagbladets Jon-Hjalmar Smith. Litt for ung til å være motstandsmann under krigen (15 i 1945), men i likhet med motstandsgutten Knut Bockmann (13 i samme år) i Aftenposten, har han vokst seg til en drabelig motstandskjemper i etterkrigstiden. Forøvrig ville det være en urett mot min gamle kollega å sammenligne ham med småinkvisitoren i Dagbladet. I forhold til Jon-Hjalmar Smith, er Knut Bockmann den reneste ridder - selvom det er vindmøller han kjemper imot når det gjelder Norges krig og kapitulasjon.

En arrièrè-helt

I likhet med andre tapre helter i arrièregarder som aldri kommer i kamp, har herr Smith hatt en stor tid i vinter både med hetsen mot president Waldheim og muligheten for å trampe litt ekstra på Vidkun Quisling som han over en helside 21. mars kaller «Denne ynkelige person.» Hovedpoenget for Dagbladets nasjonale renhetsapostel, er at Quisling ikke bare var sadistisk, maktbegjærlig og virkelighetsfjern. Han var også en

Av Idar Aarheim

ynkelig feiging som ville snike seg bort fra et hvert ansvar.

Hvis denne siste påstand skulle være riktig, blir jo hele Quislingsaken en stor gåte. Det faller ikke engang herr Smith inn at hvis hans antagelser hadde holdt stikk ville det blitt en Quisling-sak med hovedpersonen in absentia. Flere av Quislings nære medarbeidere rådet ham til å flykte til et nøytralt land hvor han ville bli behandlet som det han var: politisk flyktning. Det var ordnet både med fly og båt, men det stred mot Quislings æresbegreper å velge en slik utvei. Quisling oppførte seg som en mann både under den politiske hekseprosessen mot ham og etter at dødsdommen var avsagt. Det fortalte overlegen ved fengslet, Jon Leikvam, oss i forrige nummer av Folk og Land.

Hans ord veier litt mer enn de feige bakholdsangrep mot en død.

Ikke særlig modig

I en særdeles tøvette og lite innsiktsfull artikkel 21. januar, hevdet Smith den gamle jøssingfrasen om at det bare var 6. divisjon som kapitulerte den 10. juni 1940 i Trondheim. Han innkasserer endog den tyske general Dietl som garantist for sin feiltagelse. At 6. divisjon kapitulerte for denne general, er ganske riktig. Men det skjedde ved Bjørnefjell på Narvik-fronten samme morgen. General Dietl var ikke engang til stede i Trondheim!

Jeg påpekte hans elementære

flause i artikkelen «En jøssings livsløgn» (gjengitt i forrige nr. av folk og Land) og leverte den til Dagbladet. Men feiltagelsen var litt for pinlig både for Dagbladet og avisens forsinkede motstandshelt. Den kom selvfølgelig i retur med en forvrøvlet unnskyldning. Særlig modig er ikke Jon-Hjalmar Smith. Det er forresten heller ikke Dagbladet som svært så ofte nekter å trykke motinnlegg som ikke passer inn i avisens venstre-vridde kram. Særlig patetisk er leftismens lettferdige organ når det blir moralistisk og formannende.

Han med hylsen

Det skjedde i foruroligende grad da Dagbladet 12. mars hadde funnet frem til en av Quislings bødler som ble presentert som «Arne» over tre sider. Men hvorfor vil ikke denne Arne fremstå under fullt navn siden han er slik en fantastisk nasjonalhelt som fortsatt idag ville være nasjonens vern ved å skyte Quisling enda en gang om så skulle være.

Hvor avstumpet denne bødeltype er, fremgår av den tåpelige omstendighet at han fortsatt oppbevarer hylsen fra skuddet han fyrte av mot Quislings hjerte som om den er et nasjonalt klenodium! Han er umåtelig stolt over at han var en av de elleve som gjorde det. Og tenk han traff en bakbundet mann - på åtte meters avstand!

For slike helter vil Dagbladet ha. Forresten var visst åtte meter også for lang avstand for noen av «smørgosserna» fra Sverige.

(Forts. side 6)

FEILINFORMASJON OM DØDSSTRAFFEN

Arne Stornes i «Nationen» 29.3.1988

Det er forunderlig å høre på alle unnskyldninger og påstander når det gjelder vår verdensrekord i landsforræderi-saker.

Herbjørn Sørøbø i NRK har meget påståelig dosert at det var nødvendig med løfter om streng straff, ellers ville vi få de «lange knivers» justis av hvem som helst. Dette er en uhyrlig unnskyldning på alle vis. Det var ingen lynch-stemning i det norske folk etter krigen, til det var de aller fleste for glade over freden. Men Oslo-aviser og massemedia for øvrig klarte fort å piske opp en stemning - krav om blod. Det var temmelig uansvar-

lig virksomhet.

Professor Andenæs var også nylig på TV-skjermen og informerte bl.a. om at det var adgang til å idømme dødsstraff etter lover som gjaldt før krigen. Hva skal slik påpasselig feilinformasjon tjene til?

Dersom Andenæs tenker på den militære straffelov av 22. mai 1902, så lyder paragraf 14 slik:

«Dødsstraff kan kun anvendes i krigstid, dog ikke etter krigens opphør, og ikke på personer under 18 år. Idømt dødsstraff som ikke er fullbyrdet før krigens opphør, overgår til

fengsel på livstid.»

Dersom det er lov om straff for handlinger som påtales ved Riksrett av 5. februar 1932, som Andenæs vil vise til, så er konklusjonen også der «at dødsstraff ikke kan anvendes etterat krigen er ophørt.»

Skulle professor Andenæs mene at ovenstående påvisninger fra gjeldende førkrigslover er feilaktige, ber jeg om at han er vennlig og gir nødvendig korreksjon.

8174 Meløy, den 19. mars 1988.

Enda en bok om Vidkun Quisling

Arve Juritzen:
**Privatmennesket
QUISLING
og hans to kvinner**
Aventura forlag

Interessen for Vidkun Quisling er voldsom for tiden og den ene boken etter den andre beskjeftiger seg med ham og hans historie. Den foreløpig siste i rekken er Juritzens bok om Quisling og hans privatliv i beste «Se og Hør»-stil.

Juritzen er en ung mann (27) og hans tanke- og interesseverden er tydelig farget av den tid han har vokst opp i. At det kan være litt vanskelig for ham å sette seg inn i forholdene før hans egen tid, kan man neppe legge ham til last.

For folk som har litt kjennskap til Quisling og hans historie, er det ikke mye nytt å hente her, men boken fører i hver fall bevis for hvor stor pris Fridtjof Nansen satte på ham, og for Quislings store innsats under hungersnøden i Sovjet. Noe som det har vært om å gjøre for hans motstandere å benekte eller redusere mest mulig. Juritzen viser ved hjelp av Nansens egne brev at «det er direkte galt når en rekke forfattere hevder at Nansen ikke likte Quisling, og at Nansen ikke stolte på ham. Disse holdningene kan skyldes Nansens sønn, Odd Nansen.»

Ellers er det Quislings erotiske liv som interesserer Juritzen mest. Også her er det «gåten»

Vidkun Quisling som er ute og går. Han var en sky og keitete person med minimal interesse for selskapslivets mange fornøyelser, men likevel med en helt usedvanlig tiltrekningskraft på kvinner. En gåte Juritzen ikke kan løse, men så er da også kvinnen en gåtefull skapning for fler enn Juritzen.

Forfatteren har oppsøkt Alexandra som Quisling giftet seg proforma med i 1922 og det er hennes versjon av forholdet til Quisling og Maria han går god for. Hvis ikke hadde da den historien heller ikke vært særlig interessant. Et stort pluss for boken er de mange bildene.

Boken har et etterord med angrep på Maria Quislings verge, høyesterettsadvokat Finn Thrana. Juritzen beklager at Thrana som testamentfullbyrder kastet en mengde papirer som han mener kunne ha historisk interesse, og avslutter så med følgende kraftsats: «Ønsker vi at Norgeshistorien også i fremtiden skal forvaltes på en slik tilfeldig måte?»

**INO
støtter deg!
Støtt
INO!**

SKIFTET AV MARIA QUISLINGS DØDSBO

Av hr.adv. Finn Thrana. I «Aftenposten» 14/3 1988

Den 26. februar d.å. fikk jeg en henvendelse fra NTB i anledning det journalist Arve Juritzen hadde skrevet om bobehandlingen av Maria Quislings dødsbo i sin bok «Privatmennesket Quisling og hans to kvinner».

På grunnlag av et referat over telefonen over det som var skrevet, ga jeg en uttalelse hvor jeg tilbakeviste kritikken av bobehandlingen. Etterat jeg nu har lest boken, finner jeg det nødvendig med en konkret uttalelse.

Herr Juritzens kritikk bygger på en fullstendig misforståelse av mine plikter som testamentfullbyrder, og jeg finner grunn til kort å redegjøre for disse:

Maria Quisling hadde i sitt testament av 1969 uttalt ønske om at jeg ble oppnevnt som testamentfullbyrder. Oslo skifterett hadde ingen innvendinger, og jeg ble mars 1980 oppnevnt som fullbyrder etter at vanlig sikkerhet ble stillet fra min side. Som testamentfullbyrder gikk min oppgave ut på å forestå skiftet og sørge for at dette skjedde overensstemmende med avdødes testamentbestemmelse. Jeg nevner at fru Quisling hadde fått tilbake sine og sin ektefelles eiendeler til full eiendoms- og disposisjonsrett efterat de var blitt beslaglagt i 1945. Efter et gjensidig testament mellom ektefellerne hadde fru uinnskrenket

adgang til å disponere over eiendelene ved testament.

Efter arvelovens paragraf 65 skal et testament tolkes i samsvar med det testator mente. Har feilskrift eller annen misforståelse gjort at et testament har fått et annet innhold enn testator mente, skal testamentet gjelde slik testator mente, når dette blir klarlagt. Ved tolkingen kunne jeg også bygge på forarbeider til testamentene, samt til klare uttalelser fra vedkommende som hadde vært behjelpelig med skrivning av de ialt tre testamentene. Jeg fant, på grunnlag av dette, at det overhodet ikke var tvil om at fru Quisling mente at bare de i testamentene nevnte dokumenter m.v. skulle til forvaltning og oppbevaring i Universitetsbiblioteket (UB) i Oslo, og gjøres tilgjengelig for enhver som var interessert i hennes manns sak og skjebne. Jeg fant det hevet over tvil at fru Quisling ikke ønsket at hennes private korrespondanse som var nevnt i testamentene, skulle holdes utenom overlevering til UB. Hun holdt meget strengt på sin personlige integritet, noe som klart fremgår av forlagsdirektør Parmanns forord til den bok han utga om henne efter hennes død. Som testamentfullbyrder sto jeg på ingen måte fritt i å offentliggjøre hennes private korrespondanse o.l. ved overlevering til UB eller andre.

Av hensyn til den historiske interesse som var knyttet til boet, og fordi jeg mente det var i overensstemmelse med avdødes intensjoner, ble i vid utstrekning også andre dokumenter overlevert til UB. Dette gjaldt samtlige dokumenter som vedrørte Vidkun Quisling. Bare dokumenter som alene vedrørte Maria Quisling og som efter mitt beste skjønn ikke kunne ha noen historisk interesse, ble holdt utenom.

Jeg nevner at det i boet var en masse aviser, tidsskrifter og dubletter, til dels oppbevart i bankhvelv, som UB's folk uttalte var uten interesse for dem og derfor ble makulert.

Noen gjenstander som UB ikke var interessert i, ble efter anmodning overlevert Norsk Folkemuseum.

Jeg ble fra Juritzen anmodet om å overlevere kopier av interne skiftedokumenter, noe jeg fant ikke å kunne etterkomme. Han gjorde da henvendelse til Oslo skifterett som i brev til ham gjorde oppmerksom på at slike dokumenter ikke omfattes av offentlighetsloven, og videre at skifteretten hadde sterke prinsipielle motforestillinger mot å gi innsyn i rettens saksdokumenter vedrørende skiftet. Anmodning om utlevering derfra ble derfor ikke etterkommet.

Herr Juritzen synes å ha den (Forts. side 6)

MÅNEDENS PERNILLE:

En annen rettssak

Jeg så alle fire delene av Ørnhoi's fjernsynsserie om hekseprossessen mot Quisling sammen med mor og far. Jeg ventet meg mindre av den enn det de hadde gjort. Vel er jeg impulsiv og optimistisk, men Ørnhoi's uttalelser på forhånd hadde gjort meg skeptisk. Mitt opphavs skuffelse var til å ta og føle på.

Men det er ikke dette jeg vil fortelle om her. Jeg kom mens, siste del ble sendt på, at jeg hadde vært tilstede i en rettssal, hvor far var den anklagete. Så snart serien var over, og vi hadde sett et glimt av Finn Kvalem i en Svartemaria som kjørte inn mot porten på Akershus, som avsluttet denne, sier jeg til far: «Husker du at jeg var med som tilskuer da du hadde nektet å vedta en bot på et par tusen kroner, og saken kom opp i retten?»

«Jo, jeg husker den, når du minner meg på den.»

«Jeg kom vel på den fordi det

var en helt annen slags rett. Her satt det jo en dommer, og ikke et frenetisk vrengebilde av hva en dommer skal være.»

«Jo», sier far, «det var befriende å føle at man levte i en rettsstat igjen».

«For du har vel ikke glemt dommerens reaksjon da aktor, det var en eller annen fra politiet, begynte å lekse opp at du var dømt for landssvik. Han fikk jo ikke anledning til å fortelle hvor langt straffearbeide du var blitt dømt til, for dommeren avbrøt ham og gjorde oppmerksom på at dette ikke hadde noe med saken å gjøre. Derpå ba aktor om unnskyldning.»

«Jeg husker det som det var igår. Det var i grunn da at jeg følte at jeg fikk oppreisning.»

Kort fortalt var saken denne: Det må ha vært i 1960 eller 61, jeg vet at jeg ikke hadde fylt 20 enda, far hadde fått en ny, og meget ansvarsfull stilling i et firma, der de lo da han i sin

søknad opplyste om sin skumle fortid. Det fulgte en del reisevirksomhet med hans nye arbeid, og han ble utstyrt med firmabil. En dag da han var på besøk hos et firma i en av nabo-byene, hadde vi avtalt at han skulle hente meg på hjemturen hos en venninne som bodde i en av nabokommunene. Han berget at han ville være der senest klokken 22. Ingen far kom, og jeg ble reddere og reddere, og halv tolv lånte jeg penger til en drosje hjem. Mor var helt skjelve da jeg kom. Klokken to om natten kom far. Han var ikke mindre fra seg enn hva vi var. Vi hadde jo ikke telefon den gangen heller, telefon var enda mangelfull, så vi satt bare og så på klokken og ventet.

Det som hadde hendt var at en politimann hadde stått der hvor far skulle inn på hovedveien, og omdirigerte bilene til en sidevei. Far var klar over at han ville komme minst en halv

time for sent hvis han måtte kjøre omveien, og da han så at det var trafikk på hovedveien, ba han om å få benytte hovedveien. Det ble avslått, og det hjalp heller ikke da han forklarte grunnen. Dette gjorde heller ikke noe inntrykk på politimannen. Da er jeg nødt til å benytte meg av nødretten, sa far, og kjørte inn på hovedveien.

Efter å ha kjørt noen kilometer ble han innhentet av en politibil med fulle sirener, oppbragt og tatt med til det stedlige politidirektorat. Politimannen, som hadde nektet ham adgang til hovedveien, påsto at far hadde truet ham med å kjøre ham ned. Så kom det en overordnet, og da han hadde hørt hva far hadde å si, ga han ordre om å kjøre far tilbake til bilen.

Noe senere ble han innkalt til trafikkpolitiet i Oslo for å forklare seg. Her sa de at saken burde henlegges, med det for-

nindret ikke at han noe senere fikk et skriftlig forelegg fra dem som hadde oppbragt ham. Det dreiet seg om et par tusen kroner, og far nektet å vedta. Så ble det rettssak et halvt års tid senere. Resultatet var en bot på femti kroner «av generalpreventive hensyn».

Da jeg sto i entreen for å si på gjensyn, kom det fra mor: «Det var fint at du tok opp dette temaet, så fikk vi noe annet å tenke på. Og så var det så fint at du ble med din far den gangen. Du vet at jeg ikke hadde lyst til det. Jeg fryser enda på ryggen når jeg tenker på dommeren din far møtte for i 1946, selv om han bare var en svak avglans av Erik Solem.»

Her kunne jeg være lynavleder. Men når skal hetsen stanse, det er de eldre den rammer, dag ut og dag inn.

Pernille

HJELP OSS Å HJELPE

Med dette nummer av avisen følger en postgiroblankett for vår organisasjon. I likhet med tidligere ber vi hver enkelt leser om å benytte den. Behovet for hjelp er fortsatt til stede og i mange tilfeller er det bare vi som kan yte en nødvendig støtte.

Skulle noen ønske å sende bidrag til privat adresse, kan du sende et brev om dette til: Hjelpeorganisasjonen for krigsskadede, Postboks 1407 Vika, 0115 Oslo 1. Du vil så motta nærmere beskjed.

Så håper vi at flest mulig vil gi sitt tilskudd. Du vil glede mange som trenger en håndsrekning med det!

Oslo, 14. oktober 1987

E. Saxlund

HJELPEORGANISASJONEN FOR KRIGSSKADEDE

FRONTKJEMPERE OG FALNES EFTERLATTE

Hilsen fra flamske landstjenestekamerater

Av Gustav Dauwen

Jeg får av og til tak i «Folk og Land». I nr. 6/87 og 1/88 har jeg sett bilder fra Germansk Landstjeneste i Wartheland. Da jeg selv var i Germansk Landstjeneste i 1942/43 interesserer disse bildene meg sterkt.

Vi tenker ofte på våre norske kamerater. I oktober hvert år kommer vi sammen og prater om våre opplevelser dengang. Når vi i 1942/43 var sammen med nordmenn, lærte vi en

sang: «Per spelmann han hadde. . .» Ordene har vi glemt, men melodien er blitt hengende. Kan dere skaffe tekst og noter?

Jeg vil skaffe meg en norsk-tysk eller norsk-nederlandsk ordbok, for artiklene i «Folk og Land» interesserer meg meget. Hilsen til alle våre kamerater fra dengang!

Gustav Dauwen
1080 Brüssel

En bøddels usannheter

At en mann orker å stå frem i avisene og skryte av at han i 1945 var en av Quislings bøddler, er noe han får gjøre opp med sin egen samvittighet. Men når han direkte lyver og hevder at fangene den gang ikke var underernærte, da må det protesteres. I den brakken på Ilebu jeg

var sjef for, hadde over 80% av belegget beri-beri høsten 1945. Etter det jeg har hørt, var forholdene de samme i fengslene og de andre konsentrasjonsleirene.

Dette for at sannheten skal bli slått fast.

J.

Dristig . . .

(Forts. fra s. 4)

Tre traff ikke målet - fastslår den offisielle politirapport. Og dette skulle være elitetroppen fra Sverige, lar Dagbladet bøddelen Arne fortelle oss. Hvordan var da mon tro nivået på resten av disse skyteglade i fredstid som aldri hadde stått ansikt til ansikt med en farlig fiende, men som kompenserte sine mindrever-

dighetskomplekser med bøllete kjekkaserier da verdenskrigen var over.

11.3. er Dagbladets tidligere kultursjef, Simen Skjønberg, bekymret over at det i disse tider kan oppstå visse sympatier for Vidkun Quisling. Skjønberg burde heller være en smule bekymret over den spontane antipati som oppstod ved Dagbladets perverse bøddeldyrkelse.

Kanskje var det klokt ikke å røpe bøddelens fulle navn. Kanskje kunne kvalmen forlede noen til overilede handlinger?

Stå på Bjartmar . . .

(Forts. fra s. 3)

Riksringkasting. Så stå på Bjartmar.

Nå ser det ut som at året 1988 er utsett til å være et ekstra godt hetsår. Et fremgangsrikt sådant. Og da alle gutta med ambisjoner vet at dette er veien til suksess her til lands, så vil da hetsen ha en stor fremtid i Fredsprisutdelerens land.

Leser

Skiftet av . . .

(Forts. fra s. 6)

merkelige oppfatning at det offentlige hadde adgang til å sikre seg alle avdødes dokumenter m.v. av enhver art. Det er helt på det rene at Staten ikke kan kreve utlevert dokumenter i et dødsbo, med mindre avdøde har bestemt at slik utlevering skal finne sted. Det dreier seg ikke om offentlig eiendom i det hele tatt. Jeg vil i den forbindelse nevne at jeg, på anmodning fra Regjeringsadvokaten, ga samtykke som testamentsfullbyrder i Maria Quislings bo, til at han på vegne av UB krevet eiendomsretten til de dokumenter som var blitt fjernet av uvedkommende fra Quisling og hans frues bobestyrers kjeller i N. Slottsgate i Oslo.

Som jeg har nevnt foran, var alt i boet avdødes eiendom med fri disposisjonsrett, både i levende live og ved testament.

Herr Juritzen kritiserer sterkt registreringen av boets eiendeler. Slik registrering ble foretatt i full overensstemmelse med skifterettens vanlige praksis, og absolutt alt ble forelagt til registrering.

Jeg vil hevde at Maria Quislings dødsbo er behandlet helt ut i samsvar med lov og øvrige gjeldende regler, og at alt av interesse for den historiske forskning er overlevert til UB, så langt de foreliggende testamentertillot det.

Pressens . . .

(Forts. fra s. 1)

svunnet. Man hadde sine problemer. Av og til var det skiftproblemer, avspaseringsordningen falt bort og kretsmeglingsmannen knuste de ansattes berettigede ønske om søndagsfri. Personalet som helhet engasjerte seg ikke politisk.

Det skal selvsagt nevnes at flere av avisens personale på privat grunnlag tok aktiv del i motstandskampen.

Etter at Quislings april-«regjering» var fjernet av tyskerne var vel ikke Aftenposten tvunget til å trykke Fritt Folk, men av ukjente grunner tok avisen på seg oppdraget inntil den nevnte avis fikk seg billige og

«ledige» lokaler etter at Arbeiderbladet ble stanset.

Her burde man ha ventet en viss reaksjon. Arbeiderbladet var sosialismens flaggskip og Aktietrykkeriet LO's favoritttrykkeri. Her skulle barkedefagorganiserte som i ord og handling hadde kjempet mot nazismen og alt dens vesen, være lakeier for den ideologi de hatet. Noe feighet og slapphet må det ha vært, i hvert fall skjulte de sin motstandsvilje godt. Og dette fornuftsekteskapet varte helt til om kvelden den 7. mai 1945, da redaktør Odd Melsom, hadde skrevet sin leder med den korte og konsise tittel «Freden» hvor han oppfordret folket til å praktisere de idealene som de i mange år hadde kjempet for.

Nå må det bemerkes at Fritt Folks redaksjon ikke var helt fulltallig den kvelden. Løftene om «de lange knivers natt» hadde ført til sterkt frafall. De tre redaksjonsmedlemmene som støttet redaktøren og gjorde sin plikt, var vesentlig opptatt med å besvare telefoner fra de fraværende som ville vite hvordan situasjonen var og hva telegrammer og meldinger fra NTB og Presseabteilung hadde å berette. Avisen hadde i betraktning av usikre konjukturer bevilget sine medarbeidere 3 måneders forskudd på lønnen.

Det kunne derfor ikke føre til særlige problemer å foreta en maktovertagelse på vegne av demokratiet. Redaksjonens gevær kom ikke til anvendelse og ingen protesterte da 3 medarbeidere fra den tekniske stab kom ned til redaktør Odd Melsom og fortalte at de ikke lenger mottok stoff fra ham. Tømmingen av redaksjonen foregikk i ro og orden og typografenes ære var gjenopprettet.

Nå kan man naturligvis si at det er lusent å beskyldte norske typografer for feighet eller slapphet. De hadde familie å ta vare på, de måtte leve selv i ufredstider og man kunne jo ikke akkurat risikere liv eller frihet. Arbeidsgiverne hadde også tungtveiende grunner. Arbeidsplassene måtte opprettholdes, og det var med største motvilje de mottok nazistiske oppdrag.

Dette kan syntes veldig riktig, men i betraktning av det stadig gjentatte skryt om den ukuelige norske motstandsvilje, kan det være sundt å se saken fra en litt annen vinkel.

Grøndahl & Søn er et gammelt og velrenommert trykkeri, startet i 1812, og den legendariske Hans Nilsen Hauge var en av grunnleggerne.

De beste håndverkstradisjoner, parett med pietistisk nøydsomhet og økonomisk sans, hadde inntil 1940 preget lederne. Den nasjonale innstilling gav seg uttrykk i hard forfølgelse av de NS-medlemmer som

ble observert. Man oppnådde sikkert å skremme eventuelt interesserte fra å begå samme bommert, og ære være ledelsen og trykkerklubben for det.

Den daværende leders onkel, fikk seg et minnesmerke, da han gav en større eiendom til kirken og fikk en vei kalt opp etter seg, til skuffelse for personalet som hadde hjulpet ham med å tjene pengene, de hadde faktisk ventet seg tilbud om rimelige bolig- tomter.

Krigsårenes Grøndahl var en streng herre. Oppdaget han en lypære som brente om dagen, ble tilsnakk, og plystring eller samtaler i arbeidstiden ble påtalt.

Bedriftens beliggenhet gav de ansatte god anledning til å følge med i det som foregikk på Vestbanen og på havnen i de hektiske april dagene og det var kanskje riktig av bedriften å oppfordre personalet til å passe jobben, selv om det falt en bombe eller to. Den som kikket ut av vinduet kunne risikere oppsigelse. det var altså tyskerne som hjalp eieren til å oppfylle et oppriktig ønske om å stramme arbeidsdisiplinen.

Men dette var jo en sak mellom Grøndahl og en tafatt trykkeriklubb.

Forøvrig vakte det ingen oppmerksomhet at trykkeriet allerede mens krigen pågikk i Norge, gikk i gang med å trykke *Terbovens «Verordnungsblatt»*. Det ble bl.a. 24. september 1940 sendt ut en forordning om besittelse og avlevering av våpen.

Var det ikke et viktig anklagepunkt mot Quisling at han hadde oppfordret norske soldater til å avlevere sine våpen. Hvordan kunne Grøndahl og hans personale medvirke til noe slikt?

Bad Tölz . . .

(Forts. fra s. 1)

sterkt motivert for teoretiske studier, men slik tiden var, hadde jeg ingen muligheter til å bruke mine evner på denne måten. Jeg måtte være glad til for å komme i ordnet håndverksklære.

Per R. Johansen havnet som så mange andre i NS og senere i fronttjeneste, av idealistiske og patriotiske grunner. Han er Wiking-veteran, hårdt såret ble han også. Men tyskerne skjønte at det bodde både karakterstyrke og teoretisk begavelse i den høye, slanke krigeren fra vikingenes hjemland. Derfor ble han plukket ut til junkerskolen i Bad Tölz, denne eliteskole i Waffen-SS som var en slik viktig smeltedigel for lederemnene blant dere frivillige på tysk side fra mange europeiske land.

Bad Tölz

- Alle jeg har truffet som er Tölz-veteraner, snakker med

både respekt og stor glede om denne krigsskolen. Det samme er tilfelle blant brevskrivere og forfattere som har omtalt skolen. Hva var så spesielt med Tölz?

- Jeg tror ikke atmosfæren derfra kan gjengis helt. Ved siden av en beinhård, faglig militærutdanning både teoretisk og praktisk, var det en skole i karakterdannelse, vennskap og høvskhet. Kultur og vår felles europeiske historie inntok en sentral plass. Kunsten likeså. Særlig musikken. Fremstående kunstnere besøkte oss regelmessig og krigsskolen hadde sitt eget kammerorkester!

Tölz var en hard og givende skole for hele livet. Eksamenskravene var meget strenge. Da jeg sto med avgangsvitnemålet i hånden, hadde jeg en dyp følelse av glede og stolthet. Den har siden aldri helt forlatt meg.

Johansen vendte tilbake til Norge og hadde en tid et høyere

tillitsverv i Trøndelag. Så tilbake til Østfronten og tjeneste ved tilbaketrukket stab - selvom han også kom i skuddlinjen da krigen gikk mot slutten. Dramatisk flukt gjennom russiske linjer og over Elben der amerikanerne ga ham mer enn pøbelaktig mottagelse. Uten å foregripe bokens innhold, må det nevnes at briteres behandling av motstandernes offiserer var svært så korrekt senere på sommeren 1945.

Ilebu, Gulskogen - og
åtte år

Pøbelaktigheten møtte Johansen som så mange andre av hans kamerater i rikt monn da han om høsten vendte tilbake til fedrelandet og «svenskeheltene» på Ilebu. Det var ikke akkurat ridderligheten som preget disse fredssoldater som kompenserte manglende krigserfaring ved å fremstå som barskinger overfor

forsvarsløse fanger. Selve retts-saken skildrer Johansen som en tragisk parodi på alt som kan kalles rettstat. Særlig beretningen om forsvareren er så avslørende for deler av den norske juriststands grådighet og feighet i den tiden at den kan gå inn som historisk pensum når boken kommer ut - og hvis forholdene i Norge en gang skulle bli normale når det gjelder det «trauma krigstiden og «rettsopp-jret» er for nasjonen.

Åtte år for forhold som burde være almene menneskerettigheter etter at Norge kapitulerte 10. juni 1940! Konfiskerte bankinnskudd. Fem år inne.

Håndverksforretning

Men etter de fem årene, tok Johansen kraftig fatt med malerkost og en gammel sykkel. I 1968 var det 25 ansatte i hans håndverksbedrift på Jessheim. To år senere startet han en malerforretning som er blitt et solid foretagende. Helbredden holdt ikke til begge deler. Håndverksbedriften ble solgt og i dag er det sønnen som driver malerforretningen. Johansen har vært blant de drivende krefter i stedets næringsliv og i kunstforeningen. Han har selv malt en rekke bilder hvorav ca. førti er solgt til bra priser. Han har aldri trengt seg på i noen sammenhenger, men blitt bedt om å delta i både forretnings- og foreningsliv. Derimot har han vært av dem som aldri har lagt skjul på sin bakgrunn hverken overfor familie eller arbeidskolleger.

- Nettopp det, tror jeg er veldig viktig. Vi som var på den tapende side har ingenting å skjule for noen. Nervepresset har vært stort nok for oss i etterkrigstiden om ikke fortierelser skulle komme som ekstrabelastning.

Seierherrene hadde lagt opp til at vi skulle bli en fattig pariakaste som burde være takknemlige for smulene fra deres bord. Men de fleste av oss var av et hårdere slag, vi lot oss ikke så lett knekke.

- Hensikten med boken?
- Min søstersønn i Tyskland spurte meg for et par år siden om jeg ikke kunne fortelle om opplevelsene fra krigstiden. Jeg lovet å skrive ned mine minner fra dengang mot at han oversatte den til tysk - noe han faktisk allerede har gjort.

Senere har jeg fått oppfordringer om å gjøre mer ut av manuskriptet, også fra nøytralt forlagshold. Så får vi se om noen tør trykke det. Jeg er jo ingen angrende synder.

Men en gang skal min og mine kameraters ære bli gjenopprettet. Norge kapitulerte 10. juni 1940 og derfor kunne ikke svikerparagrafen 86 brukes mot oss hvis rettsstaten hadde seiret i 1945, sier Johansen.

I. Aa.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks.	Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
.... »	Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
.... »	Odd Melsom: Fra kirke- og kulturkampen	kr. 50,-
.... »	Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt ...	kr. 50,-
.... »	ALLE 4 BIND:	kr. 150,-
.... »	A. I. Bru: Professor på ville veier	kr. 50,-
.... »	A. I. Bru: Her er London	kr. 60,-
.... »	Adolf Hoel: Universitetet under krigen	kr. 25,-
.... »	Walter Fyrst: Min sti. NS blir til, o.m.a.	kr. 95,-
.... »	Finn Kjelstrup: Den norske kapitulasjon	kr. 20,-
.... »	Per Lie: Sannheten om Telavåg-affæren 1942	kr. 15,-
.... »	Sigurd Myting: Politisk dømt	kr. 35,-
.... »	Kai Normann: Diktene Laurbærkransen	kr. 20,-
.... »	Sundra Sand: Vidkun Quisling's siste dager	kr. 10,-
.... »	Arne Tellefsen: Når forsaret forfaller	kr. 25,-

G A V E B Ø K E R for venner i utlandet:

.... eks.	Roald Astrup Nielsen: The «SOLBRIS» escapade (Engelsk)	kr. 80,-
.... »	La Fuga del «SOLBRIS» (Spansk)	kr. 80,-
.... »	H. Franklin Knudsen: I was Quislings Secretary	kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks.	Institutet för Offentlig och Internationell Rätt:	
.... »	Den norska rättsuppgörelsen	kr. 50,-
.... »	Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	kr. 5,-
.... »	Forbundet: § 104. Mere lys over rettsoppgjøret	kr. 10,-
.... »	Pastor A. E. Hedem: Quo vadis Norvegia	kr. 30,-
.... »	Ralph Hewins: Quisling - profet uten ære	kr. 60,-
.... »	H.r.advokat Albert Wiesener: ASTRID D.D.D.	kr. 100,-
.... »	Gary Allen: Ingen tør kalle det en sammensvergelse. (Hvem trekker i trådene?)	kr. 50,-
.... »	Roald A. Nielsen: «Solbris Ohoi!»	kr. 100,-
.... »	Torstein Gunnarson: Sannheten om Kirsten Flagstad	kr. 150,-
.... »	H.r.advokat Albert Wiesener: Lys over landssvikoppgjøret	kr. 145,-
.... »	Jørgen Sehested: Broholmmøtet	kr. 75,-

FRONTKJEMPERNE:

.... eks.	Werner Haupt: Leningrad, Wolchaw, Kurland. Bildbericht der Heeres-gruppe Nord 1941-1945.	kr. 210,-
.... »	Harly Foged: Danske landsknægte, SS-soldat	kr. 90,-
.... »	Ben Esper: Tsjerkassy. Ambulansekjører på østfronten	kr. 100,-
.... »	Hans Werner Neulen: An Deutsher Seite Fremragende om norske o.a. frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht	kr. 175,-
.... »	R. Schulze-Kosens: Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen ...	kr. 210,-
.... »	Sigurd Senje: Glemt soldat	kr. 100,-
.... »	Gebirgsjäger im Bild	kr. 210,-
.... »	Panzergrenadiere der Panzerdivision Wiking im Bild	kr. 210,-
.... »	Europäische Freiwillige im Bild	kr. 210,-

Legg til kr. 15,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Vi takker for nye
«Vennegaver»

Vennegavene strømmer inn og vi takker denne gang for 50 nye på tilsammen kr. 6.160,-.

Ny liste i neste nummer.

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

R. C. F. Oslo	kr. 100,-	A. T., Tønsberg	kr. 150,-
B. B., Oslo	kr. 30,-	H. T., Fyresdal	kr. 100,-
M. R. L., Oslo	kr. 100,-	O. H., Seljord	kr. 100,-
I. B., Oslo	kr. 100,-	B. T., Skien	kr. 70,-
L. B., Oslo	kr. 50,-	O. K., Kristiansand	kr. 100,-
T. D. L., Oslo	kr. 70,-	T. R., Randaberg	kr. 200,-
J. R. Ø., Sapsborg	kr. 100,-	T. A., Kristiansand	kr. 100,-
K. S., Askim	kr. 50,-	F. S., Stavanger	kr. 120,-
E. S., Moss	kr. 50,-	H. AA., Arendal	kr. 100,-
L. G., Gressvik	kr. 150,-	A. B. D., Tveit	kr. 100,-
H. H. B., Drebak	kr. 50,-	M. O., Hæstadsvingen	kr. 50,-
K. G., Heggedal	kr. 110,-	E. G., Finsland	kr. 70,-
J. V., Klavestadhaugen	kr. 100,-	J. W., Etne	kr. 370,-
H. G., Våler	kr. 370,-	S. B., Straumsgrend	kr. 150,-
A. L., Hernes	kr. 70,-	F. R., Haugesund	kr. 100,-
H. R., Rena	kr. 100,-	O. N., Kvanne	kr. 220,-
K. B., Sagstua	kr. 150,-	D. H., Frei	kr. 70,-
A. M., Sander	kr. 200,-	L. S., Eidsbygda	kr. 270,-
J. K., Lillehammer	Kr.120,-	M. A., Ålesund	kr.150,-
O. M., Sander	kr. 100,-	K. H., Ålesund	kr. 270,-
A. AA., Arneberg	kr. 70,-	O. A., Oppdal	kr. 50,-
H. J. M. O., Os	kr. 100,-	F. J., Sigertfjord	kr. 70,-
O. S., Krøderen	kr. 120,-	G. H., Tuddal	kr. 100,-
J. M., Skoger	kr. 270,-	I. N., Drammen	kr. 150,-
H. S., Hallingby	kr. 150,-	S. G., Drammen	kr. 50,-

DEN EVIGE RETTSAK

Det store spørsmål omhvordt Vidkun Quisling ble dømt til døden med juridisk rette eller urette, ser ut til å bli et evig problem for vårt folk. At han subjektivt sett, var i god tro og selv mente å ha handlet rett og ved sin inngripen spart mange liv og store verdier, begynner å bli mer og mer erkjent. Og det er vel det vesentlige i denne saken.

At Quisling i 1940 begikk et statskupp rettet mot regjeringen Nygaardsvold som da var norsk regjering de facto er en kjennsgjerning. Og et statskupp kan bare ha en av to utganger, enten lykkes det, og da blir kuppmakeren folkehelt og redningsmann - eller det mislykkes, og da blir han skurk og dømmes og fordømmes av den seirende part. I så måte er Quislings skjebne et klassisk eksempel.

Det spesielle ved Quislings statskupp var at den regjering han begikk statskupp mot, på den tid, selv satt med makten på grunn av et statskupp den selv hadde begått.

Etter forfatningen skulle det vært skrevet ut Stortingsvalg i 1939. Men våre myndigheter bestemte seg for, i strid med Grunnloven, å bli sittende et år til, og så forandre Grunnlovens bestemmelser om valg hvert tredje år, uten å la folket i valg avgjøre dette i samsvar med forfatningen.

Norge hadde derfor da vi, på grunn av den sittende regjeringens uduglighet, ble trukket inn i den annen verdenskrig, ingen lovlig regjering i landet. Vi hadde intet lovlig Storting heller.

Og dette gjør Quislingsakens juridiske side meget tvilsom. Er det ulovlig å begå statskupp mot en ulovlig regjering? Som attpåtil ved grov uaktsonhet trekker landet inn i en krig det er totalt uforberedt til, og som bare kan ende med at det blir hærtatt og mister sin suverenitet?

Skulle man snakke om jus i forbindelse med den annen verdenskrig, måtte man først ha stillet regjeringen Nygaardsvold for riksrett og dømt den, først for brudd på Grunnloven og forfatningen, og dernest for grov uaktsonhet med krig og okkupasjon til følge. Så kunne man etterpå ka kommet tilbake til spørsmålet om Quislings juridiske rett til å gripe inn for å redde hva reddes kunne av Norges selvbestemmelsesrett.

Som sakene nu en gang sto i 1945 med de allierte som betingelsesløse seierherre, er det bare latterlig å diskutere muligheten for et juridisk oppgjør i det hele tatt. Nygaardsvoldregjeringen kom tilbake på seierherrenes bajonetter. Alle juridiske anstendighetsbegreper ble skjøvet til side i de politiske hekseprosessene som fulgte. Maktfullkommenheten var for stor til at annet enn rene helter våget å protestere. De enkelte aktørers framtid og karrieremuligheter avhang av deres lydige medvirken i det som skjedde. Etterpå forsøker de å dekke seg bak folkets blodtørst, som deres eget propagandaapparat hadde manet frem. Men dermed har de faktisk innrømmet at makt og hevnlyst, ikke lov og rett styrte det hele. Pøbelens blodtørst kan aldri bli en juridisk rett for siviliserte stater.

Verv nye abonnenter!

Ikke på meget lenge har interessen for vår sak vært så stor som nå. Derfor er tiden ideell til å verve nye abonnenter.

Enhver som er åpen nok til å undersøke begge sider av saken, vil ha utbytte av å lese vår avis.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 11—14, onsdag kl. 17—20.
Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.
Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

TV-kåseri med tullprat

I fire uker har NRK-fjernsynet holdt det gående med historieuundervisning for de historieløse om Vidkun Quisling og hans skjebne. Det er mer enn 40 år siden han ble dødsdømt og tiden er for lengst inne til en viss revidering av den gamle historien om de godes seier over de onde.

På den annen side er 40 års avstand til en verdenskrig altfor kort tid til å kunne forvente en objektiv vurdering av så voldsomme begivenheter.

For at endringene ikke skulle bli større enn høyst nødvendig, fikk man en svoren marxist til å lage serien med aktors sønn som veileder. Han og andre av Quislings fiender, kunne da også forsikre oss om at serien var så ekte og objektiv som de bare kunne ønske seg.

Likevel fryktet noen for konsekvensene ved å la Quisling få slippe til med noe av sin forsvarstale, så Ørnhoi fortet seg på forhånd med å forsikre oss om at Quisling bare var en politisk tulling. Og i hine harde dager var nok det farligere enn i dag!

Herbjørn Sørøbø var blant de bekymrede. Tenk om de som ikke levde den gang, skulle tenke utfra mindre følelseladde forutsetninger enn de som dømte Quisling fra livet. Dødsstraff med tilbake-virkende kraft for tullinger, er neppe up to date.

Men «det var ikkje vanskeleg å få folk til å skyte Vidkun Quisling i 1945. Det stod folk i kø for å gjere det, og det gjorde det då dei første dødsdommane skulle fullbyrdast», forsikrer han. Og det tror vi så gjerne. Av en befolkning på tre millioner, må det være en god del som gjerne vil ha noen å skyte ustraffet på. Det er bare å signalisere rett fram det, for myndighetene i et hvilket som helst land, til en hvilken som helst tid, så vil nok de skyteglade stille seg i kø.

«Men folk fekk ikkje ta lova i si eiga hand. Det gjekk for seg i samsvar med det som var lov og rett», fortsetter han i sitt lille innledningskåseri til tredje del av Quislingsserien. Han glemmer bare å fortelle hva slags lov og rett. Ikke den slags lov og rett som gjelder i Norge i dag, og heller ikke den som gjaldt før krigen, eller den som noensinne vil gjelde i en sivilisert rettsstat. Men den slags «lov og rett» som gjelder i slike land som vi ellers har det så travelt med å fordømme. Det var lover med tilbakevirkende kraft, kollektiv avstraffelse, inndragning av alle økonomiske midler og utkas-

telse av hus og hjem. Politiske spesiallover laget for å få ram på politiske motstandere.

«Nå skal vi ikkje tru», ifølge Herbjørn Sørøbø, «at det nokon gong var lett for dei som hadde ansvaret for landssvikoppgjeret. Einar Gerhardsen har skrivi om det i bøkene sine.» Nei, vi får håpe det. Men om det edlere jeg av og til skulle slå krøll på seg, så var det visst ikke så vanskelig å beseire det.

Sørøbø er inne på tanken om at stemningen den gang best kan forklares med tall. Ja, 100 000 uskadeliggjorte politiske motstandere i mange, mange år fremover var nok verd å ta med seg. Det glemmer Sørøbø å nevne noe om. Og for første gang fikk Arbeiderpartiet absolutt flertall på Stortinget, og Einar Gerhardsen kunne bli den store «landsfaderen». Og hvor heldig var det ikke forresten, for regjeringen Nygaardsvold, at folkets vrede over okkupasjonen kunne snus fra de virkelig ansvarlige og over på de utpekte syndebukkene. Hvor evneløs regjeringen enn var, når det gjaldt å forsvare sitt land, så la den i hvert fall talenter for dagen når det gjaldt å redde seg selv. Mens tullingen Quisling gikk den motsatte vei.

Det er 10 000 norske ofre for den annen verdenskrig som Sørøbø så gjerne vil belaste Quisling med. «Det var store tap for eit lite land som vårt» forteller han, og unnlater klokkelig å si noe nærmere om hvilke forskjellige grupper som inngår i dette tallet. Folk bør vel i ånden se Quisling for seg som den store bøddel.

Men i dette tallet inngår mange hundre gode nordmenn som mistet livet ved engelske bomberaid, og aksjoner som også norske deltok i, som f.eks. angrepet på norske fiskebåter og hurtigruter, sabotasjeaksjoner og liknende heltedåder. Minst 700 ble likvidert her hjemme i terroristaksjoner fra Hjemmefronten, etter hva en avis kunne melde. Og 4500 norske sjømenn mistet livet mens de mer eller mindre frivillig seilte for regjeringen og for England. Noen falt i den forgjeves krigen her hjemme, og noen tok livet av seg borte i Skottland, og atter andre falt som frivillige i de engelske styrker.

Med andre ord kan størstedelen av likstanken i Sørøbøs nese direkte tilskrives Nygaardsvold-regjeringens krigføring. Den som Quisling forsøkte å stanse. Av de 10 000 blir tilbake 500 som tyskerne henrettet og ca

1500 som døde i tyske fangeleire. Mange av disse ofre for ulovlige aksjoner tilskyndet av Londonregjeringen. Og tilslutt kommer ca 1000 frontkjempere som falt på Østfronten:

At 10 000 mennesker mister livet i en helt unødig krig, er en stor ulykke. Quisling hadde da også gjort sitt for å forhindre tragedien. År etter år hadde han pekt på betydningen av et sterkt forsvar og en troverdig nøytralitetspolitikk - uten å bli hørt, tulling som han var. Og dermed måtte det gå som det gjorde.

Men skal man først være politisk geni og føre krig uten å ha verken våpen eller tilstrekkelig forsvarsvilje - og det var ikke Quislings ide - så må man kunne si at i dette tilfelle var faktisk lykken bedre enn forstanden. Våre styresmakter burde takket sin Gud heller enn å oppfordre sitt folk til å sette langtidsrekorder i hat og hevnlyst.

Det er få krigsførende stater som slipper så billig fra sine trestreker som Norge gjorde. At vårt folk slapp fra sultedøden kan det først og fremst takke Quislings regjering for.

Jøssingene visste da også hvor de skulle henvende seg når deres familiemedlemmer ble tatt av tyskerne. NS-folk gjorde alt de kunne for å redde sine politiske motstandere under krigen. Etterpå, da vi ble tatt, kom noen av disse pårørende tilbake for å be oss ikke føre dem som forsvarsvitner. Det kunne føre til ubehageligheter for dem.

Sørøbø er også redd for at folk nå skal få en støkk av å oppleve en slik lagmann som i Quislingsaken (og ikke bare i den), og det er jo forståelig. Så han vil gjerne hjelpe sine mer siviliserte landsmenn med kunsten å lukte kristenmanns blod. Det bruker å hjelpe på rettskjensla.

«Å forstå historia er også å forstå si eiga tid», slutter Sørøbø sitt kåseri. Så nå vet vi årsaken til de dårlige tidene som altså Sørøbø kunne medvirke til å råde bot på ved f.eks. å oppfordre sine uvitende tilhørere til å lese «Folk og Land».

Det gjelder å forstå sin tid og ville det gode», sa Quisling. Ikke rart at politikerne synes han var en politisk tulling.

**Annonser
i
«Folk og Land»**